

PSYCHE
FABULA APULEII.

QUAM

VENIA AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNSIS

P. P.

JOH. GABR. LINSÉN

Phil. Mag. Litterat. Rom. Adjunctus,

&

OTTO WILHELMUS MOHELL

Stip. Publ. Viburgensis,

P. III.

In Audit. Philos. die VI Novembr. MDCCCXXII.

h. a. m. s.

ABOÆ, excudebant J. C. Frenckell & Fil.

Thesium Continuatio.

X.

Aequè vetustos ac Poësin ipsam animi humani nativo studio ortum debere numeros seu versus, minime est dubitandum. Neque igitur ex vera Poësi hos umquam sejungere licet.

XI.

Qui poëmata linguâ quadam condita in aliam transferunt, soluta tamen oratione pro versa utentes, non poëtam, sed disjecta ejus atque mortua membra istiusmodi carmen legentibus ostendunt.

XII.

Neque vero inde effici putamus, in efficto idem servandum esse metrum, quod *πρωτότυπον* exhibet poëma: quippe qua in re linguarum diversum ingenium, quin & sæculi, recte consulitur.

XIII.

Igitur vel homoeoteleutis uti licet interpretaturo carmen sine iis panctum.

vit; sed ad destinatam fraudum pedicam sermones conferentes, dissimulanter occipiunt sciscitari, qualis ei maritus, & unde natalium sectacula provenirent. Tunc illa, simplicitate nimia pristini sermonis oblita, novum commentum instruit: atque maritum suum de provincia proxima, magnis pecuniis negotiantem, jam medium cursum ætatis agere, interspersum rara canitie. Nec in sermone isto tantillum morata, rursum opiparis muneribus eas onustas, ventoso vehiculo reddidit. Sed dum Zephyri tranquillo spiritu sublimatæ domum redeunt, sic secum altercantur: Quid soror dicimus de tam monstruoso fatuæ illius mendacio? Tunc adolescens, modo florenti lanugine barbam instruens; nunc ætate media, candenti canitie lucidus. Quis ille, quem temporis modici spatium repentina senectæ reformavit? Nil aliud reperiēs, mi soror, quam vel mendacium istam pessimam feminam confingere, vel formam mariti sui nescire. Quorum utrum verum est, opibus istis quam primum exterminanda est. Quod si viri sui faciem ignorat, Deo profecto denupsit: & Deum nobis prægnatione ista gerit. Certe si divini puelli, quod absit! hæc mater audiverit, statim me laqueo nexili suspendam. Ergo interim ad parentes nostros redeamus, & exordio sermonis hujus quam concolores fallacias adtexamus. Sic inflammatæ, parentibus fastidienter appellatis, & nocte turbatis vigiliis percitæ, matutino scopulum pervolant: & inde solito venti præsidio vehementer devolant; lacrymisque pressura palpebrarum coactis, hoc astu puellam appellant:

Tu quidem felix, & ipsa tanti mali ignorantia beata, sedes incuriosa periculi tui; nos autem, quæ pervigili cura rebus tuis excubamus, cladibus tuis misere cruciamur. Pro vero namque comperimus, nec te, sociæ scilicet doloris casusque tui, celare possumus, immanem colubrum, multimodis voluminibus serpentem, veneno noxio colla sanguinantem, hiantemque ingluvie profunda, tecum noctibus latenter acquiescere. Nunc recordare sortis Pythicæ, quæ te pertrucis bestię nuptiis destinatam esse clamavit. Et multi coloni, quique circumsecus venantur, & accolæ plurimi videre eum vespera redeuntem e pastu, proximique fluminis vadis innatantem. Nec diu blandis alimoniarum obsequiis te saginaturum omnes affirmant; sed, cum primum prægnationem tuam plenus maturaverit uterus, opiniore fructu præditam devoraturum. At hic jam tua est existimatio, utrum sororibus pro tua cara salute sollicitis adsentiri velis, & declinata morte nobiscum secunda periculi vivere, an sævissimæ bestię sepeliri visceribus. Quod si te ruris hujus vocalis solitudo, vel clandestinæ Veneris foetidi periculosique concubitus, & venenati serpentis amplexus delectant, certe pie sorores nostrum fecerimus.

Tunc Psyche misella, utpote simplex & animi tenella, rapitur verborum tam tristium formidine: & extra terminum mentis suæ posita, prorsus omnium mariti monitionum suarumque promissionum memoriam effudit, & in profundum calamitatis sese præcipitavit, tremensque, & exsanguis colore lurida, tertiata verba

semianimi voce substrepens, sic ad illas ait: Vos quidem, carissimæ sorores, ut par erat, in officio vestræ pietatis permanetis; verum & illi, qui talia vobis affirmant, non videntur mihi mendacium fingere. Nec enim umquam viri mei vidi faciem, vel omnino cujatis sit novi; sed tantum nocturnis subaudiens vocibus, maritum incerti status, & prorsus lucifugam tolero, bestiamque aliquam recte dicentibus vobis consentio: meque magnopere semper a suis terret aspectibus, malumque grande de vultus curiositate præminatur. Nunc, si quam salutarem opem periclitanti sorori vestræ potestis afferre, jam nunc subsistite. Ceterum incuria sequens prioris providentiæ beneficia corrumpit. Tunc noctæ, jam portis patentibus, nudatum sororis animum facinorosæ mulieres, omissis tectæ machinæ latibulis, districtis gladiis fraudium, simplicis puellæ paventis cogitationes invadunt.

Sic denique altera: Quoniam nos originis nexus pro tua incolumitate periculum quidem nullum ante oculos habere compellit, viam, quæ sola deducit iter ad salutem, diu diuque cogitatam monstrabimus tibi. Novaculam præacutam, adpulsu etiam palmulæ lenientis exasperatam, tori qua parte cubare consuesti, latenter absconde: lucernamque concinnum, completam oleo, claro lumine præmicantem, subde aliquo claudentis aulæ tegmine: omnique isto apparatu tenacissime dissimulato, postquam sulcatos intrahens gressus cubile solitum conscenderit, jamque porrectus, & exordio somni prementis implicitus altum soporem flare cœpe-

rit, toro delapsa, nudoque vestigio pensilem gradum paululatim minuens, cæcæ tenebræ custodia liberata lucerna, præclari tui facinoris opportunitatem de luminis consilio mutuare: & ancipiti telo illo, audaciter prius dextera sursum elata, nisu quam valido noxii serpentis nodum cervicis & capitis abscinde. Nec nostrum tibi deerit subsidium: sed cum primum illius morte salutem tibi feceris, anxie præstolabimur: cunctisque ocyus tecum rebus relatis, votivis nuptiis hominem te jungemus homini. Tali verborum incendio flammata viscera sororis jam prorsus ardentis deserentes ipsæ protinus, tanti mali confinium sibi etiam eximie metuentes, flatus alitis impulsu solito porrectæ super scopulum, illico perniciosi se fuga proripiunt: statimque conscensis navigiis abeunt.

At Psyche relicta sola, nisi quod infestis furiis agitata sola non est, æstu pelagi similiter mœrendo fluctuat: &, quamvis statuto consilio, & obstinato animo, jam tum facinori manus admovent, adhuc incerta consilii titubat, multisque calamitatis suæ distrahitur affectibus. Festinat, differt: audet, trepidat, diffidit, irascitur: &, quod est ultimum, in eodem corpore odit bestiam, diligit maritum. Vespera tamen jam noctem trahente, præcipiti festinatione nefarii sceleris instruit apparatus. Nox aderat, & maritus advenerat, primisque Veneris præliis velitatus in altum soporem descenderat. Tunc Psyche, & corporis & animi alioquin infirma, fali tamen sævitia subministrante, viribus roboratur: & prolata lucerna, & arrepta novacula, sexum

audacia mutavit. Sed, cum primum luminis oblatione tori secreta claruerunt, videt omnium ferarum mitissimam dulcissimamque bestiam, illum ipsum Cupidinem formosum deum, formose cubantem: cujus adspectu lucernæ quoque lumen hilaratum increbuit, & acuminis sacrilegi novaculam pœnitebat. At vero Psyche tanto aspectu deterrita, & impos animi, marcido pallore defecta, tremensque decedit in imos poplites; & ferrum quærit abscondere, sed in suo pectore. Quod profecto fecisset, nisi ferrum, timore tanti flagitii, manibus temerariis elapsum evolasset. Jamque lassa, saluteque defecta, dum sæpius divini vultus intuetur pulcritudinem, recreatur animi. Videt capitis aurei genialem cæsariem ambrosia temulentam, cervices lacteas, genasque purpureas pererrantes crinium globos decoriter impeditos, alios antependulos, alios retropendulos: quorum splendore nimio fulgurante, etiam ipsum lumen lucernæ vacillabat. Per humeros volatilis Dei pinnae roscidæ micanti flore candicant; & quamvis alis quiescentibus extimæ plumulae tenellæ ac delicatæ, tremule resultantes, inquiete lascivunt. Ceterum corpus glabellum atque luculentum, & quale peperisse Venerem non pœniteret. Ante lectuli pedes jacebat arcus, & pharetra, & sagittæ, magni dei propitia tela. Quæ tum insatiabili animo Psyche satis curiosa rimatur atque pertractat, & mariti sui miratur arma. Depromit unam de pharetra sagittam, & puncto pollicis extremam aciem periclitabunda, tremantis etiamnum articuli nixu fortiore pupugit altius; ut per summam cutem roraverint parvulae sanguinis rosei guttæ. Sic ignara Psyche, sponte in Amoris incidit amorem.

Tunc magis magisque cupidine flagrans Cupidinis, prona in eum efflictim inhians, patilis ac petulantibus saviis festinanter ingestis, de somni mensura metuebat. Sed, tum bono tanto percita saucia mente fluctuat, lucerna illa, sive perfidia pessima, sive invidia noxia, sive quod tale corpus contingere & quasi basiare & ipsa gestiebat, evomit de summa luminis sui stillam ferventis olei super humerum dei dextrum. Hem audax & temeraria lucerna, & amoris vile ministerium, ipsum ignis totius deum aduris: cum te scilicet amator aliquis, ut diutius cupitis etiam nocte potiretur, primus invenerit! Sic inustus exsiluit deus, visaque detectæ fidei colluvie, prorsus ex oculis & manibus infelicissimæ conjugis tacitus avolavit. At Psyche statim resurgentis ejus crure dextro manibus ambabus arrepto, sublimis evectionis appendix miseranda, & per nubilas plagas penduli comitatus extrema consequia, tandem fessa delabitur solo. Nec deus amator humi jacentem deserens, involavit proximam cupressum, deque ejus alto cacumine sic eam graviter commotus affatur: Ego quidem, simplicissima Psyche, parentis meæ Veneris præceptorum immemor, quæ te miseri extremique hominis devinctam cupidine infimo matrimonio addici jusserat, ipse potius amator advolavi tibi. Sed hic feci leviter, scio: & præclarus ille sagittarius, ipso me telo meo percussi, teque conjugem meam feci, ut bestia scilicet tibi viderer, & ferro caput excideres meum, quod istos amatores tuos oculos gerit? Hæc tibi idem-tidem semper cavenda censebam, hæc benevole te monebam. Sed illæ quidem consiliatrices egregiæ tuæ

tam perniciosi magisterii dabunt acutum mihi poenas: te vero tantum fuga mea punivero. Et cum termino sermonis pinnis in altum se proripuit.

Psyche vero humi prostrata, & quantum visu poterat, volatus mariti prospiciens, extremis affligebat lamentationibus animum. Sed ubi remigio plumæ raptum maritum proceritas spatii fecerat alienum, per proximi fluminis marginem præcipitem sese dedit. Sed mitis fluvius, in honorem dei scilicet, qui & ipsas aquas urere consuevit, metuens sibi, confestim eam innoxio volumine super ripam florentem herbis exposuit. Tunc forte Pan deus rusticus juxta supercilium amnis sedebat, complexus hic humo Cannam deam, eamque vocolas omnimodas edocens cecinere. Proxime ripam vago pastu lasciviant comam fluvii tondentes capellæ. Hircosus deus sauciam Psychem atque defectam, utcumque casus ejus non inscius, clementer ad se vocatam sic permulcet verbis lenientibus: Puella scitula, sum quidem rusticanus & opilio, sed senectutis prolixæ beneficio multis experimentis instructus. Verum, si recte conjecto, quod profecto prudentes viri divinationem autumant, ab isto titubante & vacillante vestigio, deque nimio pallore corporis, & assiduo suspiratu, immo & ipsis mœrentibus oculis tuis, amore nimio laboras. Ergo mihi ausculta, nec te rursus præcipitio, vel ullo mortis accersito genere perimas. Luctum desine, & pone mœrorem, precibusque potius Cupidinem, deorum maximum, percole; & utpote adolescentem delicatum luxuriosumque, blandis obsequiis

promerere. Sic locuto deo pastore, nulloque sermone reddito, sed adorato tantum numine salutari, Psyche pergit ire. Sed antequam multum viæ laboranti vestigio pererrasset, inscio quodam tramite jam delabante, accedit quamdam civitatem, in qua regnum maritus unius sororis ejus obtinebat. Qua re cognita, Psyche nuntiarî præsentiam suam sorori desiderat. Mox inducta, alternis amplexibus mutuae salutationis expletis, percontanti causas aditus sui sic infit:

Meministi consilium vestrum, scilicet quo mihi suasistis, ut bestiam, quæ mariti mentito nomine mecum quiescebat, priusquam ingluvie voraci me misellam hauriret, ancipiti novacula perimerem. Sed cum primum, ut æque placuerat, conscio lumine vultus ejus adspexi, video mirum divinumque prorsus spectaculum: ipsum illum deæ Veneris filium, ipsum, inquam, Cupidinem leni quiete sopitum. Ac dum tanti boni spectaculo percita, & nimia voluptatis copia turbata, fruendi laborarem inopia, casu scilicet pessimo lucerna fervens oleum rebullivit in ejus humerum. Quo dolore statim somno recussus, ubi me ferro & igni conspexit armatam: Tu quidem, inquit, ob istud tam dirum facinus confestim toro meo divorte, tibi quæ res tuas habeto. Ego vero sororem tuam, & nomen, quo tu censeris, ajebat, jam mihi confestim arra atque his nuptiis conjugabo. Et statim Zephyro præcepit, ultra terminos me domus ejus efflaret. Necdum sermonem Psyche finierat: illa vesanæ libidinis & invidiæ
noxiae